

MODLITWA KOŚCIOŁA
20

**WOLĄ BOGA
JEST WASZE
UŚWIĘCENIE**

WOLĄ BOGA JEST WASZE UŚWIĘCENIE

TEOLOGIA SAKRAMENTÓW UŚWIĘCENIA

Redakcja

Ks. KRZYSZTOF POROSŁO

TYNIEC

WYDAWNICTWO BENEDYKTYNÓW

Redaktor serii:

Michał Tomasz Gronowski OSB

Redaktor tomu:

ks. Krzysztof Porosło

Redakcja:

Elżbieta Wiater

Recenzja naukowa:

ks. dr hab. Janusz Mieczkowski

Opracowanie graficzne:

Jan Nieć

Na okładce wykorzystano stronicę z *Sakramentarza tynieckiego*

Imprimi potest: Opactwo Benedyktynów

Tyniec, dnia 30.08.2016 r.

✠ Szymon Hiżycki OSB, opat tyniecki

Wydanie I: Kraków 2016

ISBN 978-83-7354-636-3

© Fundacja Dominikański Ośrodek Liturgiczny w Krakowie

© Copyright by TYNIEC Wydawnictwo Benedyktynów

ul. Benedyktyńska 37, 30–398 Kraków

tel. +48 (12) 688-52-95, tel./fax +48 (12) 688-52-91

e-mail: zamowienia@tyniec.com.pl, www.tyniec.com.pl

Druk i oprawa:

TYNIEC Wydawnictwo Benedyktynów

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	9
---------------------	---

Część I ARTYKUŁY

Paweł Milcarek

<i>Godzien jesteś, Panie i Boże nasz, odebrać chwałę i cześć, i moc, boś Ty stworzył wszystko, a dzięki Twojej woli wszystko istniało i zostało stworzone (Ap 4,11).</i> O naturalności, należności i owocności kultu Bożego	19
Scena liturgii niebiańskiej	19
Przestrzeń liturgii ziemskiej	22
Dziękczynienie za dzieło stworzenia – i odkupienia	24
„Droga duszy do Boga”	27
<i>Dignum</i>	27
<i>Iustum</i>	30
<i>Salutare</i>	32

ks. Dominik Ostrowski

<i>Ciesz się i raduj, Córo Syjonu, bo już idę i zamieszkać pośród Ciebie (Za 2,14)</i> Świątynia – miejsce spotkania świętego i stworzenia	37
Wstęp: od świątyni do spotkania	37
Sens świątyni: harmonia światów	38
Terminologia świątynna	38
Mit sacrum i profanum	40
Ołtarz: przywrócenie ładu	45
Od drabiny Jakuba do kościoła chrześcijańskiego	47

Świątynia – pomniejszenie kosmosu.....	52
Okręgi i kwadraty, niebo i ziemia.....	53
Bema i ogród Eden.....	56
Azyl	57
Świątynia – Namiot Spotkania i świadek obecności	59

Marcin Majewski

*Stańcie się wy również świętymi na wzór Świętego,
który was powołał (1 P 1,15)*

Świętość Boga a świętość człowieka.....	61
Wstęp.....	61
Co to znaczy, że Bóg jest święty?	63
Bóg jest inny	63
Bóg jest zawsze większy	66
Bóg jest jedynym źródłem świętości	67
Świętość jest groźna	69
Świętość a doskonałość moralna	71
Co to znaczy, że człowiek ma być święty?	73
Oddzielenie	73
Skandal podobieństwa do Boga	76
Skandal wcielenia	77
Do kogo skierowane jest wezwanie do świętości?	78
<i>Jesteście świętymi czy Bądźcie świętymi?</i>	81
Świętość a bezgrzeszność	83
Podsumowanie.....	85

Danuta Piekarz

*Abyście dali ciała swoje na ofiarę żywą, świętą, Bogu przyjemną,
jako wyraz rozumnej służby Bożej (Rz 12,1)*

Kapłaństwo powszechne.....	87
Cechy charakterystyczne kapłaństwa w Izraelu	87
Cechy kapłaństwa a kapłaństwo powszechne.....	89

Jezus Chrystus – Arcykapłan Nowego Przymierza.....	92
Nowy Testament o kapłaństwie powszechnym.....	94
Konkretna realizacja kapłaństwa wiernych.....	97
Ofiary ludu kapłańskiego.....	99
Dar z siebie.....	103

ks. Maciej Skora

<i>Nałożyłem na Lewiego obowiązek czci i okazywał Mi cześć, i korzył się przed Mym imieniem (Ml 2,5)</i>	
Kapłaństwo ministerialne.....	109
Wstęp.....	109
Kapłaństwo Jezusa Chrystusa.....	110
Kapłaństwo w świetle liturgii święceń.....	113
Kapłaństwo darem dla wyświęconego.....	116
Kapłaństwo ministerialne darem dla wspólnoty.....	118
Zakończenie.....	121

Jarosław Kupczak OP

<i>Dlatego opuści człowiek ojca i matkę, a połączy się z żoną swoją, i będą dwoje jednym ciałem. Tajemnica to wielka, a ja mówię: w odniesieniu do Chrystusa i do Kościoła (Ef 5,31–32)</i>	
Wprowadzenie do teologii sakramentalności małżeństwa.....	123
Początki chrześcijańskiej teologii sakramentów.....	124
Obrzęd zawarcia małżeństwa w pierwotnym Kościele.....	131
Rozwój teologii sakramentu małżeństwa.....	135
Uwagi końcowe.....	154

Część II
KATECHEZY MISTAGOGICZNE

Tomasz Grabowski OP, ks. Krzysztof Porosło	
Tajemnica służby – katecheza mistagogiczna o sakramencie święceń.....	159
Tomasz Grabowski OP, ks. Krzysztof Porosło	
Tajemnica zjednoczenia – katecheza mistagogiczna o sakramencie małżeństwa	189
ks. Maciej Zachara MIC	
Katecheza mistagogiczna o świętowaniu niedzieli i o uświęceniu przez niedzielę.....	217
Niedziela – dzień Pański	218
Serce niedzieli – Eucharystia	220
Niedziela – święto stworzenia.....	222
Niedziela – dzień człowieka.....	224
Niedziela – dzień dni	225
Midrasz o szabacie	226
Dominik Jurczak OP	
Katecheza mistagogiczna – uświęcenie ludu przez liturgię	227
Summary	245

WYKAZ SKRÓTÓW

- EK – *Encyklopedia Katolicka*, Lublin 1973–
- KKK – *Katechizm Kościoła Katolickiego*, Poznań 2002².
- KL – SOBÓR WATYKAŃSKI II, Konstytucja o liturgii świętej *Sacrosanctum Concilium*, [w:] SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Konstytucje, dekrety, deklaracje*, Poznań 2002.
- KK – SOBÓR WATYKAŃSKI II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen Gentium*, [w:] SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Konstytucje, dekrety, deklaracje*, Poznań 2002.
- MK – *Modlitwa Kościoła*, Kraków 1998–
- NKB – *Nowy Komentarz Biblijny*, Częstochowa 2005–
- OŚBPD – *Pontyfikat Rzymski. Obrzędy Święceń Biskupa, Prezbiterów i Diakonów*, Katowice 1992.
- OŻ – *Ojcowie Żywi. Karmię was tym, czym sam żyję*, red. M. STAROWIEYSKI, Kraków 1978–
- PL – *Patrologiae cursus completus. Series latina*, wyd. J.P. MIGNÉ, Paris 1844–1855 (1878–1890²).
- PSP – *Pisma Starochrześcijańskich Pisarzy*, Warszawa 1969–
- SC – *Sources Chrétiennes*, Paris 1947–
- STh – TOMASZ Z AKWINU, *Summa Theologica*, t. 5, Ottawa 1953² (poprawione).

Wstęp

Rekolekcje liturgiczne *Mysterium fascinans* już na stałe wpisały się w panoramę spotkań dotyczących liturgii takich jak sympozja liturgistów czy warsztaty liturgiczne, organizowanych w Polsce. Od tych wydarzeń wspomniane rekolekcje odróżnia przede wszystkim unikatowe połączenie wymiaru formacji intelektualnej z celebracją liturgii. Właśnie ta druga stoi w centrum wspomnianych trzech dni i poszczególnymi godzinami kanonicznymi niejako wybija rytm programu tego spotkania. Wspominam o tym we wstępie dlatego, że chociaż trwają przygotowania do dziewiątej już edycji tych rekolekcji, wciąż ich nazwa budzi pytania, a może przede wszystkim zastanawia. Jeśli to rekolekcje, to dlaczego ich owocem rokrocznie jest publikacja o charakterze naukowym? Jeśli to sympozjum naukowe, dlaczego zdecydowanie więcej w programie elementów związanych z modlitwą i celebracją liturgii? Aby odpowiedzieć na te pytania, należy właściwie zrozumieć słowo „rekolekcje”. Termin ten nie jest tożsamy z „nienaukowe”, zaś „naukowe” nie oznacza „nie-duchowe”.

Takie też były *Mysterium fascinans* w 2015 r., odbywające się w dniach 11–13 września w budynku Wyższego Seminarium Duchownego Archidiecezji Krakowskiej. Myślą przewodnią tej edycji były słowa zaczerpnięte z 1 Listu św. Pawła do Tesaloniczan *Wola Bożą jest wasze uświęcenie*

(1 Tes 4,3). Przesłanie św. Pawła wydaje się oczywiste – wiemy doskonale, iż Bóg pragnie naszego uświęcenia, czyli naszej świętości. Ale co to dokładnie oznacza? Odpowiedzi na to pytanie poszukiwano w kolejnych referatach, które zostały wygłoszone podczas rekolekcji, następnie zredagowane przez autorów i przedstawiamy je w niniejszej publikacji.

Temat ten zrodził się jako naturalny ciąg dalszy trzech wcześniejszych edycji *Mysterium fascinans* poświęconych sakramentom wtajemniczenia chrześcijańskiego¹ (edycja V [2012] i VI [2013]) oraz sakramentom uzdrowienia² (edycja VII [2014]). Biblijny werset „Wolą Bożą jest wasze uświęcenie” wprowadzał w tematykę ostatniej grupy sakramentów – komunii albo inaczej uświęcenia, do której zaliczamy święcenia i małżeństwo. W ten sposób została dopełniona prezentacja siedmiu sakramentów Kościoła.

W czasie zeszłorocznej edycji chciano jednak popatrzeć na ostatnie z nich z perspektywy szerszej i zarazem bardziej fundamentalnej niż się to zazwyczaj czyni, a mianowicie powołania człowieka, które rozwija się w nim wraz z przyjęciem sakramentów i umacnia przez życie łaską, którą te przynoszą. Ale chodziło również o dostrzeżenie całościowej wizji powołania człowieka, czyli zapytanie o cel stworzenia, jakim jest uwielbienie Boga. Zostaliśmy stworzeni po to, aby oddać Bogu chwałę. W tym spotkaniu między Stwórcą, godnym uwielbienia i całkowicie Świętym, i człowiekiem, stworzeniem, grzesznikiem, rodzi się przestrzeń naszego uświęce-

¹ Referaty tych edycji zostały zebrane w jednym tomie: *Życ w Chrystusie według Ducha. Teologia sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego*, red. K. POROSŁO, Kraków 2014 (MK 17).

² Wszystkie referaty z tej edycji zostały zebrane w publikacji: *W Jego ranach nasze zdrowie. Teologia sakramentów uzdrowienia*, red. K. POROSŁO, Kraków 2015 (MK 19).

nia dzięki działaniu łaski Boga. Dopiero tu można zapytać o właściwe znaczenie kapłaństwa powszechnego i ministerialnego oraz o teologię małżeństwa. Ostatecznie sakramenty te, bazując jak pozostałe na łasce chrztu świętego, realizują w człowieku tajemniczy Boży plan jego uświęcenia, czyli przebóstwienia. Tak o tym celu stworzenia napisał francuski teolog Bernard Sesboüé:

Po pierwsze jednak, jak należy rozumieć „przebóstwienie”? W myśli chrześcijańskiej nie chodzi o wysiłek człowieka, który przez całą serię oczyszczeń usiłowałby dojść do swojego boskiego pochodzenia. Chodzi o dar, o przekazanie boskiego życia, którego człowiekowi udziela sam Bóg. Człowiek jest stworzeniem: ze względu na swoje pochodzenie nigdy więc nie będzie mógł być Bogiem. [...] Człowiek może jednak stać się Bogiem przez uczestnictwo, czyli może otrzymać na mocy udziału i daru właściwości życia Bożego: wolność, świętość, sprawiedliwość, miłość, nieśmiertelność i niezniszczalność. [...] Może żyć w społeczności z Trójcą Świętą. [...] Jak się dokonuje owo przebóstwienie? Na drodze wiodącej człowieka od źródła do celu. [...] Wszystko zaczyna się od wybrania człowieka, czyli od jego powołania do przebóstwienia. Boże podobieństwo człowieka jest chciane niejako jeszcze przed samym człowiekiem, skoro człowiek został stworzony, żeby stać się podobnym do Boga. Zgodnie z tym zamysłem człowiek jest stworzony na obraz Boga i ten obraz stanowi jego własną naturę. Stworzenie jest już zatem przebóstwieniem w stanie początkowym. Całościowy byt człowieka obejmuje bowiem Jego żywą więź z Bogiem. [...] Od tego początku aż do ostatecznego celu człowieka rozwija się cała dynamika, która w ciągu historii zbawienia, pomimo grzechu, umożliwi człowiekowi stanie się przebóstwionym partnerem Boga³.

³ B. SESBOÜÉ, *Jezus Chrystus jedyny Pośrednik. Rzecz o odkupieniu i zbawieniu*, tłum. A. KURYŚ, t. 1, Poznań 2015, s. 284–285.

Opracowania zawarte w tej publikacji zostały podzielone na dwie części. Pierwszą grupę stanowią artykuły o charakterze naukowym przedstawione z pełnym aparatem krytycznym. Są one ułożone według schematu zaprezentowanego w powyższym akapicie. Część tę otwiera artykuł Pawła Milcarka poświęcony naturze Bożego kultu, który się Bogu należy jako Temu, Który godny odebrać chwałę i cześć, i moc od całego stworzenia, jakie wyszło spod Jego ręki. Temat kultu znajduje rozwinięcie w drugim tekście – ks. Dominik Ostrowski patrzy na świątynię jako miejsce spotkania Świętego i stworzenia. Temat świętości Boga i świętości człowieka omawia Marcin Majewski na podstawie tradycji kapłańskiej (P) i pochodzącego z niej wezwania *Bądźcie świętymi, bo Ja jestem Święty, Pan, Bóg wasz* (Kpł 19,2).

Kolejne trzy artykuły poświęcone są już bezpośrednio rzeczywistości kapłaństwa oraz małżeństwa. W pierwszej kolejności omówione są dwa sposoby uczestnictwa chrześcijan w jedynym kapłaństwie Chrystusa. Danuta Piekarz przedstawia teologię biblijną chrzcielnego kapłaństwa powszechnego, zaś ks. Maciej Skora przez analizę obrzędów święceń rozwija teologię kapłaństwa ministerialnego. W ostatnim artykule tej części Jarosław Kupczak OP wprowadza nas w teologię sakramentalności małżeństwa.

Druga część książki ma inny charakter, ponieważ zawiera cztery katechezy mistagogiczne, a więc takie, których celem jest wprowadzenie wiernych w uczestnictwo i przeżywanie celebracji liturgii. Dwie pierwsze nie zostały bezpośrednio wygłoszone w czasie zeszłorocznych rekolekcji *Mysterium fascinans*, ale były przedstawione przez Tomasza Grabowskiego OP i piszącego te słowa w ramach poświęconej sakramentom serii katechez *7 tajemnic*, które zrodziły się w kontekście rekolekcji *Mysterium fascinans*. Pierwsza z nich

poświęcona jest sakramentowi święceń, na który patrzymy z perspektywy tajemnicy służby, druga zaś wprowadza w celebrację sakramentu małżeństwa i życie łaską, której on udziela, szczególnie w wymiarze tajemnicy zjednoczenia.

Dwie kolejne katechezy mistagogiczne zawarte w tej części są przeredagowanym zapisem wystąpień wygłoszonych już bezpośrednio w czasie ósmej edycji rekolekcji *Mysterium fascinans*. Autorem pierwszego z nich jest ks. Maciej Zachara MIC, który mówił o świętowaniu niedzieli i uświęceniu dokonującym się przez nie w życiu wiernych, a drugim Dominik Jurczak OP, który wprowadzał nas w soborową wizję liturgii jako niosącej nie tylko chwałę Bogu, ale także uświęcenie ludowi. Katechezy mają charakter tekstu mówionego, dlatego zawierają jedynie konieczne przypisy.

W tym miejscu po raz kolejny składamy serdeczne podziękowanie Wydawnictwu Tyniec za to, że zechciało opublikować w ramach serii *Modlitwa Kościoła* kolejną pozycję będącą owocem rekolekcji *Mysterium fascinans*. Jednocześnie zwracam uwagę, że wielkimi krokami zbliżamy się do ich jubileuszowej, dziesiątej edycji.

ks. Krzysztof Porosło

Pampeluna, 16.05.2016 r.
w święto Najświętszej Maryi Panny Matki Kościoła